

2013/5
květen

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

POUTNÍK

Obsah čísla 5/2013

<u> Květnová očekávání</u>	<u> 1</u>
<u> Blahopřání</u>	<u> 2</u>
Rev. Joseph Abraham Ben-David: Další krok v teologickém realismu – <u> humanisticko-unitářský význam Boha</u>	<u> 3</u>
<u> Zásady mezilidských vztahů</u>	<u> 17</u>
Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: Dialog znamená hlavně naslouchat <u> a přemýšlet</u>	<u> 18</u>
<u>Rudolf Závodný: Ekumenická modlitba</u>	<u> 19</u>
<u> Sádhaná</u>	<u> 20</u>
<u>Otokar Březina: Zasvěcení života</u>	<u> </u>
<u> Program na měsíc květen 2013</u>	<u> </u>

KVĚTNOVÁ OČEKÁVÁNÍ

Od jarních měsíců a zvláště od května člověk většinou mnoho očekává. I přes současné často překvapivé výkyvy počasí se v květnu příroda otevírá a připravuje se na léto. Člověka to táhne ven do zeleně a do modra a volna nad sebou a kolem sebe. Táhne nás to k vodě živé, pramenité – třeba na otevírání studánek. To letošní naše tradiční bude

ve středu 8. května **U PRAMENE PONÁVKY,**

která je pro nás Brňany důležitá a zajímavá.

ODJEZD AUTOBUSEM č. 57 V 10,53 HODIN Z TOMKOVA NÁMĚSTÍ SMĚREM NA VRANOV. LZE PŘISTOUPIT DO TÉHOŽ AUTOBUSU U KONEČNÉ TRAMVAJE č. 5 V ČERNÝCH POLÍCH, DÁLE NA HALASOVĚ NÁMĚSTÍ NA LESNÉ A ROVNĚŽ V SOBĚŠICÍCH, KAM JE MOŽNO PŘIJET AUTOBUSEM č. 43, KTERÝ MÁ ODJEZD V 10,03 hod. OD NÁDRAŽÍ KR. POLE..

Toto setkání v přírodě bývá velmi krásné, zveme k hojně účasti.

V sobotu 18. května nás čeká „CELOUNITÁŘSKÝ SNĚM“ – tedy letos volební SNĚM NSČU s volbou do Ústředního správního sboru a Dozorčí rady Unitarie.

V květnu také vyjde první číslo celounitářského časopisu TVŮRČÍ ŽIVOT (to předešlé bylo zkušební a bylo zdarma). Tvůrčí život bude zatím vycházet dvakrát ročně a pro členy bude stát 45,- Kč, pro nečleny 50,- Kč. Je možné se přihlásit na naší obci jako předplatitel. První číslo tohoto časopisu přináší hlavní téma: „Člověk a jeho duchovní cesta“ a řadu dalších zajímavých článků a informací.

Popřejme si tvůrčí cestu jarem a úžas nad jarní silou přírody.

Jarmila Plotěná

BLAHOPŘÁNÍ

všem členům i přátelům Brněnské obce unitářů, kteří se narodili v květnu

VŠE NEJLEPŠÍ!

- 6.5.** RNDr. Milada Škárová
- 8.5.** Arnoštka Kuncová
- 12.5.** Marek Zalubil
- 13.5.** Marek Rosmavit
- 16.5.** ing. Ladislav Kloud
- 17.5.** Jiří Pořizka
- 19.5.** Vladimír Ventruba
- 22.5.** Marie Jakubcová
- 24.5...** Stanislav Sychra

V tomto čísle Poutníka uveřejňujeme konečně článek Rev. JOSEPHA Ben-DAVIDA tak, jak nám text poskytl před několika roky.

Omlouváme se za mnoho cizích slov, neboť jsme se snažili text co nejvíce zachovat v původní podobě.

Rev. Joseph Abraham Ben-David

DALŠÍ KROK V TEOLOGICKÉM REALISMU – HUMANISTICKO-UNITÁŘSKÝ VÝZNAM BOHA

PŘEDMLUVA

V dnešní kritické době, kdy se svět přibližuje směrem ke globální totalitě a možné jaderné katastrofě, vyvstávají tři důležité faktory: ekonomika, věda a náboženství. V této souvislosti vliv náboženské a sekulární víry nabývá nesmírného významu.

Mým úmyslem není redefinovat pojem Boha, nýbrž poskytnout nový a hlubší vhled do humanistické představy pojmu božství a do nové, dynamické syntézy humanismu a unitářství. Mé myšlenky jsou výsledkem mnohaletého studia humanismu a unitářství a zkušeností, které jsem nabyl v klíčových organizačních pozicích. Tyto myšlenky jsem počal rozvíjet v Praze, v Československu, v roce 1937, pod vlivem unitářského duchovního Dr. Norberta Fabiána Čapka, prof. Alexandra Sommera Batěka z Karlovy univerzity a prof. Martina Bubera. Postupně jsem odcestoval do Lazeččiny v Karpatské Ukrajině, dále do Safedu v Palestině, Jeruzaléma v Izraeli a nakonec do New Yorku. Závěrečnou část jsem pak promýšlel během svého krátkého pobytu v Aquadě v Portoriku.

Tento úvodní nástin je určen pouze pro osobní úvahy vybraného malého počtu unitářských univerzalistů a humanistických činiteľů.

ŘEŠENÍ SÉMANTICKÉHO ZMATKU

Lidský jazyk je prostředkem, jímž je velice těžké dosáhnout efektivní komunikace. Logická diskuse o humanisticko-unitářském významu Boha vyžaduje především řešení základního sémantického zmatku. Toto zmatení či nepochopení je mnohem komplikovanější, než aby bylo pouze záležitostí slovních definic. Slovo Bůh je všudypřítomně vryto do lidských myslí i duší, bez ohledu na to, zda-li jsou věřící či nevěřící. V západní kultuře se lidé, ať již vědomě či nevědomě, drží židovsko-křesťanské zkušenosti a terminologie pocházející z jejich výchovy či pozdějšího školního vzdělání. Jejich fixace na určitou terminologii je výsledkem dlouhotrvajícího mentálního vývoje a společenského nátlaku, které vytvářejí spojení mezi slovy a nervovým systémem.

Většina lidí omezuje své používání slova Bůh na rigidní formule, které se poté snaží vnutit ostatním. Osobní záměry a ambiciózní ctižádost mohou vést k chytře promyšlené manipulační síti, která jim umožňuje přežít, či být akceptováni a podporováni mocemi, kterým slouží a na kterých jsou závislí. Neznámý počet lidí dokonce využívá slova Bůh k bezcitnému klamání a vykořisťování.

DUŠEVNÍ SVOBODA A HUMANISTICKÁ SÉMANTIKA

Význam slova Bůh lze účinně diskutovat pouze v prostředí zbaveném sémantického totalitářství, které zahrnuje:

1. Slovníkové totalitáře, kteří definují slovo Bůh podle slovníku a kteří neberou v úvahu, že slovníky se často svými definicemi liší a že slovníky vydané v různých politických systémech si často svým obsahem odporují.

2. Totalitáře vycházející z názoru většiny, kteří definují slovo Bůh na základě významu, který je mu přiřazován společností. Slepě přijímají diktát většiny a neuvědomují si, jak často a jak snadno názory většiny mohou být zmanipulovány vlivnou menšinou či jednotlivým tyranem. Terminologie a koncepty se pak mohou šířit ja-

ko virus ovlivňující celou kulturu a politický směr populací.

3. Submisivní totalitáře, kteří přijímají cokoli, jež určitá autorita – osoba, kniha či instituce – považuje za správný a pravdivý význam pojmu Boha.

4. Legalistické totalitáře, kteří bezmyšlenkově dodržují zákony

a kteří využívají právního systému k ustanovení dogmatických definic Boha a morálky, které mohou být naprosto nespravedlivé a nelidské. Rozsudek vyřčený soudcem či porotou neznamená, že daná osoba je skutečně „vinna“. „Právní“ rozsudek či názor, který je založen na nesprávné informaci nebo, který je politicky a psychologicky protilidsky motivovaný, postrádá pravdivost i morálnost.

5. Oportunistické totalitáře, kteří trvají na definování slov na základě jejich individuálního či kolektivního předsudku nebo egoismu. Jejich bezcitná sobecká ambice je často úspěšná pomocí lži, krádeží a vražd.

EMPATICKÁ SÉMANTIKA

Empatická či humanistická sémantika je, na rozdíl od totalitářské sémantiky založena na přístupu ke slovům, a to zejména ke slovům jako „Bůh“ a „náboženství“, s hlubokou úctou a s velkým zájmem o to, jak a proč si lidé vytvářejí svou víru a přesvědčení. A co je nejdůležitější – empatická sémantika zdůrazňuje fakt, že slova samotná nejsou skutečností; jsou jen nedokonalými nástroji pro komunikaci – symboly. Skutečnost, že lidé mají tolik názorů na podstatu Boha a že tyto názory mohou být tak protikladné, činí používání obecného slova „Bůh“ zcela nesmyslným. Tento pojem se stává užitečným pouze, když je připojen k určitému významu.

Protože slovo „Bůh“ je různě pochopeno a často vede k nedorozumění, agresivní a argumentativní postoje rozvrátí jakékoliv snahy konstruktivně diskutovat o jeho významu a konceptu.

Aby se dalo účinně diskutovat o otázce Boha na základě humanistické sémantiky, je zapotřebí poctivého, myšlenkově tolerantního postoje a neotřesitelný úmysl vytvořit skutečnou dialogickou komunikaci. Pro objasnění fenoménu Boha jsou nezbytným předpokladem nezablokované, **dobrosrdečné a přátelské city vůči slovům i lidem.**

Relevantní literatura: S.I. Haykawa: Language in Thought and Action; Kenneth G. Johnson: General Semantics; Wendell Johnson: People in Quandaries: The Semantics of Personal Adjustment; Stuart Chase: Tyranny of Words; George Orwell: 1948; Carl Rogers: On becoming a Person; Bertrand Russell: The Faith of a Humanist

ČÁST II.

BŮH HUMANISMU A UNITÁŘSTVÍ – OPUS HUMAN DEI

KONCEPT BOHA JAKO IDEÁLNÍ SKUTEČNOSTI

Opakuji. Účelem této studie není znovu definovat slovo Bůh, ale nalézt jeho hlubší význam. Tento úkol vyžaduje pochopení, že existují tři základní způsoby chápání Boha:

1. Boha jako iluze
2. Boha jako metafory
3. Boha jako skutečnosti

První dva způsoby jsou zřejmé, ale v současném humanistickém kontextu je třetí z nich stále ještě ve stadiu zrodu. Konvenční Humanisté považují myšlenku „Boha jako skutečnosti“ za irelevantní či škodlivou.

Aby mělo pojetí Boha či slovo Bůh v humanistickém rámci nějaký smysl, musí být založeno:

za prvé: na skutečnosti – pochopení toho, co je, bylo či bude – tedy na realitě

za druhé: na nejvyšších hodnotách bytí včetně globálního ekosystému a Kosmu.

Antropocentrický humanismus je negativní narcismus. Pro humanisty a unitáře, kteří se rozhodli používat náboženskou terminologii, ideální realita představuje koncept Boha. V sekulární terminologii tato skutečnost se může nazývat prostě ideální realitou nebo nejvyšším stupněm bytí. Tímto se v humanistickém náboženském kontextu snahy o zrealizování božství stávají posvátným činem života. Sloužit Bohu v tomto smyslu znamená zasvětit svůj čas, prostor a energii nejvyššímu dobru. Ve společenském kontextu to znamená boj o vybudování **světa svobody, spravedlnosti a míru.**

Služba Bohu v osobním životě znamená rozvíjení lidského potenciálu, a to jak v individuálních tak i v sociálních vztazích. Individualismus a sociální spravedlnost musí být vždy sloučeny. Sebeaktualizace, či sebeuskutečnění znamená stát se aktuálně, ve skutečnosti tím, čím jsou jedinci nebo společnost potencionálně – tedy v možnosti.

V humanistickém pojetí je náboženství všezahrnujícím přesvědčením a cítěním člověka týkajícího se nejvyššího a nejvýznamnějšího existenciálního determinantu – toho, co určuje bytí. Je to také povědomí o největších životních výzvách a reakcích na ně. Je odpovědí na přetrvávající otázku – komu, či jaké moci slouží člověk svým životem? K čemu jeho život v tomto světě slouží?

Náboženství se projevuje ve třech vztazích: směrem k sobě, směrem ke společnosti a směrem k přírodě a vesmíru, ať již v materiálním nebo duševním smyslu. Z humanistického stanoviska náboženství je důležitým měřítkem lidství, na základě připravenosti člověka riskovat tváří v tvář nepřátelství či nebezpečí během uskuetečňování svých největších ideálů.

PROJEV BOHA JAKO TVŮRČÍ PROCES V PŘÍRODĚ

Organizovaný humanismus obvykle dogmatizoval a stavěl naturalismus do protikladu k supernaturalismu. Tyto jasné, vzájemně si odporující modely argumentace však vedly k extrémní polarizaci a vytvořily mezi jejich zastánci neproniknutelnou bariéru.

Tento koncept naturalismu je však poněkud mechanistický a materialistický, i když je možná politicky účelný. Existuje však také jiný, hlubší náhled na naturalismus, ve kterém jsou naturalismus a supernaturalismus pojímány ne jako protiklady, ale jako dvě základní složky přírody.

Hrubý naturalismus se nejvýrazněji projevuje dravčími a parazitickými procesy v přírodě. Zákon džungle vládne všude – ve vodě, ve vzduchu i na souši. Silnější přemáhá a pohlcuje slabšího v neustálých procesech plození a rozkladu, a bez jakéhokoliv soucitu vůči utrpení oběti. Zvířecí nástroje k zabíjení a mučení jsou drápy, tesáky, klepeta, jedovaté látky atd. Řekové nazývali tento všeobecný stav přírody „anoia“. Mnoho jednotlivců i společnost stále ještě dodržují tento model, často s ještě větší krutostí a sofistikovaností než jiná zvířata. Takovéto kořistnické a parazitické snahy mohou být základem celých kultur a politicko-mocenských struktur, někdy vedoucích i ke smrti.

TRANSCENDENTÁLNÍ NATURALISMUS

V přírodě ovšem existuje i jiný aktivní proces. „metanoia“, což opět pochází od Řeků. Metanoia přesahuje kořistnický a parazitní systém džungle a má existenciálně spásitelskou kvalitu. Metanoia je charakterizována podmínkami, ve kterých zvířata mírumilovně a spořádaně spolupracují, navzájem se chrání a chovají se racionálně-altruisticky. Takové chování je také příznačné i pro lidské bytosti.

Vnímání humanistického Boha jako tvůrčího, transcendentálního procesu v přírodě, představuje ultimátní výzvu. Vyžaduje si mobilizaci všech lidských schopností a plnou integraci lidských by-

tosť do této vyšší sféry přírody. V tomto smyslu uctívání Boha a služba Bohu pro humanistu znamená zasvěcení života k prospěchu rozvíjení nejvyšších, univerzálních hodnot a budování světa pravdy a lásky. Tento proces v přírodě ve sféře lidské činnosti zahrnuje veškeré fakulty života: filosofii, vědu, psychologii, politiku, ekonomiku, umění apod.

Tvůrčí proces v přírodě není lhostejný ke stavu společnosti. Má své vlastní zákony, požadavky a závazky, jejichž nedodržování má určité následky. Tím, že lidé ničí přírodu, ničí sami sebe. Lidé a příroda mají reciproční vztah. Vyjádřeno politicky – koncept Boha jako ideální realita a manifestace Boha jako tvůrčí proces jsou zdrojem veškerého pokroku v zlidštění společnosti.

Relevantní literatura: John Dewey: A Common Faith; Roy Wood Sellars: Next Step in Religion; Charles Darwin: O vzniku druhu přírodním výběrem; Alfred North Whitehead: Process and Reality; F. Muller-Lyer: The Meaning of Life and Science (only in German); Martin Buber: Já a Ty; Gary Kowalski: Science and the Search for God; William F. Schulz: Our Humanist Legacy

SYMBOLICKÝ ZPŮSOB VNÍMÁNÍ BOHA

Mezi symbolickým a substantivním (bytostným) vnímáním Boha existuje zásadní rozdíl. Symbolické vnímání Boha se vyjadřuje slovními abstrakcemi, obrazy, sochami či náboženskými artefakty. Takovými symboly se pak lidé klanějí, jakoby tyto byly obdařeny kouzelnou mocí a uctívány jako Bůh. Vnímání symbolu jako reality je uctívání modly. Je pravda, že symboly mohou deskriptivně zobrazovat skutečnost, ale to ve většině náboženství není jejich funkcí. Je proto třeba rozlišovat tři druhy symbolů:

1. Abraham Maslow přirovnává prázdné symboly k „balónek naplněným heliem“. Nemají žádný vnitřní obsah, a přesto se mylně zdají být hodnocené a důležité. Využívají se k ovládnutí a využívání neinformovaných davů, které si nemohou uvědomit, že jsou obětí víry v nicotu. V nemorální civilizaci je prázdný symbolis-

mus často zdrojem tragických důsledků.

2. Pseudosymbole mají vnější podobu, která odporuje nebo maskuje jejich skutečný účel. Složitost možností interpretace pojmů způsobuje, že pseudosymbole mohou být příčinou značné vědecké, filosofické, lékařské, společensko-politické či ekonomické pohromy.

3. Skutečné symboly vyjadřují shodu mezi obsahem a podobou. Pravdivost, logika, racionalita, spravedlnost, láska, dialogická komunikace a mnoho dalších vnitřních, mezilidských i mimolidských procesů záleží na uplatnění této symbolické shody.

Skutečné vzdělání ve své podstatě znamená proces vymysování prázdných symbolů a jejich nahrazování symboly, které představují skutečnost.

SUBSTANTIVNÍ ZPŮSOB VNÍMÁNÍ BOHA

Substantivní způsob vnímání je naprosto odlišný. Je to přímý psychosomatický vztah člověka ne k zobrazení, ale ke skutečnému jádru bytí. Humanistický Bůh je věčně vnímán jako tvůrčí proces v přírodě a činnost vedoucí k přiblížení se ideální realitě. Symbolické vnímání je verbální, založené na pojmech; substantivní vnímání je neverbální, smyslové a **založené na zkušenostech**. Proto může být humanistický Bůh vnímán univerzálně, bez ohledu na jazyk či abstraktní pojmy. Substantivní vnímání vyvolává živé vědomí tvůrčího procesu v přírodě či Bohu, který takovým způsobem disponuje nesmírnou sociální, politickou, psychologickou a filosofickou silou.

Jelikož substantivní vnímání Boha je nesymbolické, vylučuje rozpory způsobené chybnou abstraktní argumentací a totalitářským jazykem. Tím pádem existuje synonymita mezi etickým ateismem a naturalistickým theismem, mezi vědou a náboženstvím, myslí a tělem, rozumem a citem atd. Aby člověk mohl dosáhnout tohoto stupně vědomění, musí mít harmonicky sjednoce-

nou strukturu charakteru bez jakýchkoliv nepřátelských impulsů.

TEOLOGIE, IDOLOGIE A IDEOLOGIE

V netotalitářském sémantickém rámci znamená slovo „teologie“ něco jiného, než jak je obecně známo. Kořen slova „theo“ znamená „Bůh“ a „logos“ znamená „rozum“, „logika“ či „věda“. **Logos byl ve starověké Řecké filosofii řídícím principem vesmíru či projevem božské moudrosti při tvoření a záchraně světa.**

Antitezí k fenoménu Boha je fenomén idolu, modly. Uctívání idolů je tedy víra v neskutečno – uctívání entity, která je odlišná od toho, co má představovat, či dokonce jejím protikladem.

Teologie je studiem Boha. Studie idolů, i když se nazývají Bohem, by proto měla nést název ideologie. Toto slovo však ve slovníku neexistuje, protože běžně se slovem „teologie“ falešně rozumí studium bohů, které však ve skutečnosti jsou modlami. Proto je většina teologických seminářů idologickými semináři, přestože proroci Izraele, Ježíš a Prorok Mohamed, byli zarytými odpůrci uctívání idolů.

V sekulárním smyslu etické ideologie, systém hodnot a jejich uskutečnění je ekvivalentem právě teologie.

MÝTUS, IMAGINACE A INTUICE

Mýty a imaginace patří mezi určující faktory v životě. Jejich účinky mohou být buď osvobozující nebo zotročující a dehumanizující. Mýty často obsahují zrunko pravdy a dokáží ovlivnit pocity a myšlenky jednotlivců i mas.

V západní kultuře – starověké egyptské, babylónské, řecké, starozákonní a novozákonní – mýty daly vzniknout nejen vědě, filosofii a společensky prospěšným hnutím, ale také holocaustu a apokalyptickým vizím celosvětové katastrofy.

Humanistický koncept imaginace zdůrazňuje její kreativní a pozitivní intuitivní aspekty. Humanistická psychologie prohlašuje in-

tuici za fakt a tvrdí, že může být trénována. **Celé oblasti lidského smyslového systému, eidetická imaginace** (velmi přesná „tvořící“ představivost) **a oblast nadsmyslná volají po vážném a kvalifikovaném výzkumu.**

BŮH - PLNÉ SPEKTRUM TVŮRČÍHO PROCESU V PŘÍRODĚ

Bůh jako tvůrčí proces v přírodě je všezahrnující a úctu vzbuzující fenomén. Zahrnuje vše, co napomáhá přeměnit lidskou džungli v prostředí svobody, spravedlnosti a míru. Lidé se svědomím, kteří jsou intelektuálně a emocionálně uvědomělí, spojují svůj život s tímto procesem a sami se stávají tvůrčími. Stávají se spojenci a spolupracovníky s Bohem tím, že zasvěcují své životy přibližování se ideální realitě.

Je nicméně důležité pochopit, že ze skutečného pohledu hrdině zasvětit svůj život nejvyššímu dobru v žádném případě nevyžaduje použití slova Bůh. Hrdinové mohou přispět k rozvíjení sociální spravedlnosti, k provádění důležitého vědeckého výzkumu či k přibližování reality lidem pomocí umění, zejména výtvarným uměním, dramatem, poezií a literaturou. Vidět sám sebe jako součást tvůrčího procesu je ta největší zkušenost, jakou může člověk zažít. Vědomé spojení s Bohem – nejvyšším dobrem – naplňuje člověka smysluplností a uspokojením. Bez ohledu na náboženskou či sekulární terminologii, kterou tito spirituální lidé používají, napomáhají k rozvoji filosofie, psychologie a náboženství.

Relevantní literatura: C.G. Jung: *Psyche and Symbol*; Mircea Eliade: *A History of Religious Ideas*; Joseph Campbell: *The Power of Myth*; David Feinstein and Stanley Krippner: *Personal Mythology*; Akhter Ahsen: *Imagery of Pra'ter: A Pilot Experiment on Concept and Content*; Richard Henry: *Norbert Fabián Čapek*; Karel Hašpl: *Duševní hygiena*; Charles Francis Potter: *Beyond the Senses*; Ruth C. Cohn: *Training Intuition*; Sophia Lyon Fahs: *The Beginnings of Mysticism in Children's Growth*

ČÁST III.

TŘI HLAVNÍ OHNISKA THEOCENTRICKÉHO HUMANISTICKÉHO UNITÁŘSTVÍ

1. HUMANISTICKÉ OHNISKO

„Humanismus je nejvyšší aktivní péčí o lidský stav v univerzálním smyslu“. Podle mého názoru je tato definice humanismu stručná ale dostatečná. Většina definic je příliš omezující, příliš všeobecná nebo příliš relativistická. Například oblíbené „Humanismus je filosofií radostné služby pro větší dobro celého lidstva v tomto světě a zastáncem metody rozumu, vědy a demokracie“ dá se ve skutečnosti aplikovat i na různé totalitní systémy, včetně bývalého sovětského komunismu.

Humanismus jako „nejvyšší péče“ – definice náboženství Paula Tillicha – má jak sekulární, tak i náboženský význam. Já doplňuji ještě slovy „aktivní“ a „univerzální“, aby tato definice byla více dynamická a více zahrnující. Jinou definici, kterou jsem vytvořil, zní: **„Humanismus uznává nadřazenost lidské bytosti nad jakýmkoliv jiným sociálním faktorem, zejména církví, státem, zákonem a tradicemi. Snaží se dosáhnout toho, co je v zájmu jednotlivce, aniž by došlo k újmě na univerzálních zájmech společnosti či k negativnímu vlivu na světové prostředí.“**

„Metoda, kterou humanisté používají ke splnění svého humanizačního cíle, je založena na rozumu (vědecké metody), lásce (sociálního a sexuálního cítění) a moudrosti (intuitivního uvědomění) a zahrnuje evoluční i revoluční procesy.“

„Rozvoj lidského potenciálu a osvobození člověka od všech ponižujících a zničujících vlivů jsou proto základním úkolem humanistického hnutí.“

„Jedna z největších hodnot skutečného humanisty je pokora podněcována poznáním a vrcholnou výzvou tvůrčího procesu v přírodě, který je významnější než lidstvo samo.“

Z čeho se theocentrický humanismus odvíjí?

Mezi početné typické příklady, které symbolizují všeobecný humanismus, patří Prométheus, Antigona a Sokrates.

Zásadní průlomem v theologickém realismu byla teologie Alfreda Northa Whiteheada. John Dewey narážel na theocentrický humanismus nepřímě. Julian Huxley v jednom okamžiku používá termín „**posvátná realita**“. Henry Nelson Wieman spojuje pojem Boha s vědeckou metodou. John Hoad hovoří o „Božím projektu“. V současnosti David Bumbaugh, agnostik, píše o osvíceném náboženském humanismu metaforicky v kontextu jazyka posvátné úcty.

Americký organizovaný humanismus je založen na dílech dvou průkopnických filosofů – Johna Deweye Roy Wood Sellarse, který v roce 1933 vypracoval původní Manifest humanismu. Veliký defekt v jeho tezi bylo jeho používání falešného sylogismu „theismus či humanismus“. Tento manifest také obsahuje nepravé tvrzení, že doba theismu již skončila. Tyto úvahy se ovšem týkají pouze organizovaného humanismu, a vylučují jiné racionální, emocionální a naturalistické pohledy všeobecného humanismu.

2. UNITÁŘSKO-UNIVERZALISTICKÉ OHNÍSKO

„**Bůh je jeden.**“ Tato myšlenka představuje původ a základ unitářství. Neexistuje jiný element současného amerického unitářsko-univerzalistického náboženského myšlení či praxe, který by zasluhoval více pozornosti než koncept jedinečnosti Boha.

Proč byla myšlenka jednoho Boha pro Michaela Serveta tak důležitá, že za její obhajobu zaplatil životem? Proč by měl být kdokoliv připraven zemřít za boj proti katolickému nebo protestantskému konceptu Nejsvatější trojice? Proč byli Melancton, Baruch Spinoza, Giordano Bruno, Francis David a mnoho dalších duchovních průkopníků připraveno vytrpět nesmírné pronásledování kvůli myšlence, že Bůh je jeden? Dnes se to zdá nepravděpodobné a většina unitářsko-univerzalistických společenství klade důraz na přítomnost v kostele, komunitu a sociální činnost. I když theologická

myšlenka jednoty Boha je často zanedbána, neztratila svůj zásadní význam a její etické uplatnění zůstává jádrem unitářské víry.

Existují nicméně dva rozdílné koncepty jednoty, které se dotýkají samotné otázky existence: **monolitická jednota a pluralistická jednota.**

Monolitická jednota je v sociologickém smyslu přístup používaný diktátory a totalitními režimy. Významně se spoléhá na hesla a slogany a vrcholí duševním i fyzickým „zmasověním“ celých populací. Je to rigor mortis (posmrtná ztuhlost) demokratického ducha a politického humanismu.

Na druhé straně pluralistická jednota uznává organismický charakter živých bytostí. Jejich těla se skládají z mnoha orgánů, které dohromady tvoří jednotný organismus. Pokud tyto orgány harmonicky spolupracují, tělo i duše fungují optimálně. Mohou se ale také odpojit a vytvořit nové organické jednotky, které žijí harmonicky. Pluralistická jednota není mechanickou strukturou podobnou hodinám. Zahrnuje vše v celém vesmíru a má evoluční a transformační účinek. **Je v souladu s tvůrčím procesem v přírodě, Bohem, a tak slouží nejvyššímu smyslu života.**

3. ETICKO-KULTURNÍ FOKUS – DUCHOVNÍ SVĚT A BOŽSKÝ IDEÁL

Felix Adler, zakladatel Eticko-kulturního hnutí, byl moudrým a intelektuálně velice citlivým tvůrcem hluboce humanistického unitářského myšlenkového systému. Jeho životní filosofie byla založena na dvou elementech – spirituálním duchu a etické mnohosti. Odmítal myšlenku Boha jako bytosti a nahrazoval ji myšlenkou světa duchovních bytostí, které na sebe vzájemně působí v nekočné harmonii.

Pro Adlera je duch duchovní silou, která je nejlépe vyjádřena v jeho poetickém tvrzení: „Kardinální myšlenka je, že duch v člověku je vyzvednut z potenciality (z možnosti) do skutečnosti energií pozvedající ducha v druhém, - **dvě božství, které se navzájem zdraví, když vzestupují směrem ke světlu.**“ A dále: „Vše,

co již bylo řečeno, souvisí s probuzením naší touhy vidět ve druhých boha, ducha, jako konečný účel... Ale, co je spirituální podstatou? ... Spirituální podstata je jedinečná podstata vnímaná jako propojení s nekonečným množstvím jedinečných podstat, jakou je ona sama.“ Anebo: „Spasení se nachází ve snaze zachránit jiné!“

Adlerova filosofie je typickým příkladem schopností bytostně **vnímat nejvyšší realitu a vyzařovat vizi naděje v době úpadku etiky.**

Relevantní literatura: Roy Wood Sellars: Theism or Humanism; Paul Kurtz: Exuberance; and Eupraxophy; Earl Morse Wilbur: Our Unitarian Heritage; Mason Olds: American Religious Humanism; Thomas Garrigue Masaryk: Humanistic Ideals; Lester Mondale: The New Man of Religious Humanism; Abraham H. Maslow: Religions, Values and Peak Experiences; John A. Buehrens: Understanding the Bible: An Introduction for Skeptics, Seekers, and Religious Liberals; Kenneth W. Phifer: The Humanist Message; Norbert F. Capek, Karel Haspl, Jarolav Sima: Creative Religion, Felix Adler: An Ethical Philosophy of Life; David Bumbaugh: Toward a Humanist Vocabulary of Reverence; Corliss Lamont: The Philosophy of Humanism; Lloyd and Mary Morain: Humanism as the Next Step; Edward L. Ericson: The Free Mind through the Ages; Rosemary Bray McNatt: Surprise! Even creationism evolves; Forrest Church: Lifecraft – the Art of Meaning in the Everyday; Richard S. Gilbert: The Prophetic Imperative; William G. Sinkford: From the Margins

ZÁVĚR

Synergická síla syntézy humanismu a unitářství by mohla vytvořit katalyzátor úžasné vitality. Biliony lidí užívají slovo Bůh jako vrcholný živel ve své víře a rozhodování. Býti člověkem je společným jmenovatelem celého lidstva a humanismus by mohl optimalizovat přátelské vztahy mezi národy, etnickými a jinými sociálními skupinami. Kromě toho, vědomí Boha, jako tvůrčího procesu v přírodě, by měl hluboce osvobozující vliv na lidstvo toužící po spojení

s Bohem.

Velice důležitým oborem, který vyžaduje obsažné studium a pozornost, je oblast humanistické psychologie. Zvláště hnutí lidského potenciálu představuje jedinečný způsob zvýšení kvality lidského růstu a společenského pokroku.

Existují mnohé národní a mezinárodní, v principu humanistické a unitářské organizace a jednotlivci. Ačkoli mají různá jména, jejich mobilizace pod korouhví humanistického unitářství by mohla zastavit dolů směřující spirálu historie a dát nový podnět k budování lepšího světa.

V této vrcholně rozhodující hodině je otázkou života a smrti vynoření se dynamického hnutí na základě humanisticko-unitářského pojetí Boha.

ZÁSADY MEZILIDSKÝCH VZTAHŮ

1. Nikdy nepodceňujte znalosti, zkušenosti a utrpení toho druhého.
2. Nechť zdravé sebevědomí a pokora jsou vašimi základními postoji ve všech vašich vztazích.
3. Nebraňte druhým, aby jejich schopnost milovat se plně rozvinula.
4. Budte vždy připraveni pomáhat, pokud můžete.
5. Neopovrhujte lidskými bytostmi, ať jsou kýmkoli, avšak co nejrozhodněji bojujte proti následkům antisociálních skutků.
6. Mějte oprávněné pochybnosti o svých subjektivních pravdách, ale obohacujte je v procesu upřímného dialogu.

Podle anglického textu Principles of Interpersonal Kindness
Rev. Joe Ben-Davida volně přeložil M. Mikota.
Jarmila Plotěná

DIALOG

znamená hlavně naslouchat a přemýšlet

Jak jistě víme a ve slovníku cizích slov se obvykle dočteme, je dialog rozhovor mezi dvěma i více osobami. I bez složitější etymologie lze z této zjednodušené definice vyjít. Ano, dva nebo více lidí vede rozhovor. Jestliže mají podobná východiska, podobné životní zkušenosti a podobné názory, řeknou si nakonec, že si dobře porozuměli, dobře zkonstatovali, jak se věci mají nebo na cosi nového společně přišli a vše je bez jakýchkoli problémů... Ovšem, jestliže každý přichází odjinud, z jiné situace a zkušenosti a je poněkud nebo hodně jiný než jeho kolega, nastávají problémy. A to hned tři problémy: v myšlení, slyšení a mluvení.

Především se často stává, že náš společník slyší něco jiného než, co myslíme a říkáme. Také nám samým se může přihodit totéž, jestliže jsme přesvědčeni, že sami vše nejlépe víme a proto nenasloucháme a o slyšeném nepřemýšlíme.

Tak se nám může stát, že neslyšíme svého kolegu či partnera v dialogu, ale vlastně jen sami sebe, totiž svoje myšlenky. S těmi do dialogu vcházíme, ty si po celý čas probíráme a s těmi samými též odcházíme. Nic se tak vlastně nestalo, čas tak zvaného dialogu, který je pak vlastně monologem, vypršel nadarmo. Jeden druhému vlastně nic neřekl, jeden druhého o nic neobohatil. To ne snad, že by oba nepřinesli zajímavé myšlenky, podněty a nápady, ale zkrátka proto, že jeden sice mluvil, ale druhý po celý čas mu nenaslouchal, ale sobě a za chvíli si role vyměnili a pak se rozešli. Oba si myslí, že vědí nejlépe. Avšak dialog znamená hlavně naslouchat a přemýšlet a nenechat si ujít tu vzácnou příležitost přidat ke svým myšlenkám ještě myšlenky jiných lidí, a za to jim předat to nejlepší, co sami myslíme, v čem si jsme jisti. Tak teprve vznikne skutečný dialog – t v ů r č í d í l n a l i d s k o s t i, z něhož každý odejde obohacen.

Původně jsem chtěla psát o náboženském dialogu a o ekumeně a vidíte, píšu to, co se může přihodit skoro každému v běžném životě.

Jenže také církve a náboženské společnosti a hnutí tvoří jednotliví lidé a také ti mohou naslouchat sami sobě anebo sobě na-

vzájem. Ve druhém, lepším případě, pak mohou vytvořit přátelské ovzduší plné důvěry, naděje a radosti ze setkání a mohou si při tom ponechat svoji originalitu, tradici a jinakost, aniž by z čehokoli z toho slevovali.

Dovedu si představit takový „dialogický“ svět, tedy svět, v němž vládne vzájemné porozumění a úcta k názoru druhého. A při své fantazii si dovedu též představit, že v tomto pluralisticky fungujícím světě naleznou své důstojné místo i čeští unitáři. Snažme se o to všichni společně.

Vždyť tvůrčí d i a l o g je základem dobrého díla.

Rudolf Závodný

EKUMENICKÁ MODLITBA

*Na dlani pokorné a Bohu milé zemi
úrodná zrna ochotně vzcházejí.*

*V bratřích a sestrách, Bože,
ale i ve mně
rozséváš víru,
lásku a naději.*

*Vztáhněme ruce
všem bezmocným vstříc,
zlo má své hranice,
l á s k a je bez hranic.*

Pramen: SI – Christian Solidarity International

SÁDHANÁ

- A Aby mír zavládl mezi námi a touha po sbratření všech lidí se rozmáhala.
- B Vysíláme do světa rozbrojů myšlenky míru a dobré vůle.
- A Aby lidé uprostřed hojnosti a bohatství přírody nemuseli strádat a žít ve strachu o zítřejší den.
- B Ať smysl pro dokonalejší a účelnější a ke všem spravedlivé uspořádání světa se rozmáhá.
- A Svět je plný nemocí a smrt kosí syny a dcery této země v předčasný hrob.
- B Kéž umění žít a tělo udržovat zdravé se šíří a pěstí mezi námi a všade na celé zemi.
- A Člověk byl učiněn pro radost, ale tisícové trápení jej obklopuje a smutky jej skličují k zemi.
- B Chceme otevírat zdroje radosti a s úsměvem v duši kráčet za svou denní povinností.
- A Příroda se chystá k novému životu probudit zemi a z náplně boží vydat nové květy a novou vůni.
- B Buďme i my připraveni vyžít a vydat co nejlepšího v sobě máme, jako službu Bohu a lidem.
- A Lidstvo najde cestu ke svobodě a bratrství, k míru a dobré vůli všech ke všem.
- B Všude bude člověk potkávat se s Bohem, a sloužit bližnímu bude bohoslužbou.
- A Ó tužbo nejlepších synů a dcer této země, přijď tvoje říše lidskosti, uskutečni se vůle Tvá, ať chléb vezdejší má každý,

ať lidé navzájem své viny si odpouštějí, ať neuvádějí sebe a své děti do nového vraždění.

B Tak se staň.

Unitářské meditace s. 40 - 41

Otokar Březina

ZASVĚCENÍ ŽIVOTA

Není jiného zasvěcení v mystérium krásy nežli život... Ti, kdož se ptají po nejvyšším tajemství krásy, ptají se jedinou otázkou, která řežavěla na rtech všech proroků: Jak žít?

Dokud před našimi zraky jako mystické vegetace vyšlehuje krása věcí, vždy nová a úžas vzbuzující, je to znamením, že jdeme správnou cestou. Stromy, květy, prameny i obzory vracejí nám ve svém lesku zář naší duše, svítící tím ohnivěji, čím blíže přichází k svému cíli.

Eseje, str. 40-41, 1996

Foto na titulní straně: P. Sedlák

Foto Růže: Peggy Greb, jde volné dílo z United States Department of Agriculture (staženo z wikipedie)

PROGRAM NA MĚSÍC KVĚTEN 2013

Shromáždění se konají na ul. Staňkova 18a, Brno, budova OSC a.s.,

3. patro. Doprava: tramvaj číslo 1 a 6 - zastávka Hrnčířská

Středy 17 – 19 hod.:

- 1.5.: Státní svátek
8.5.: **OTEVÍRÁNÍ STUDÁNEK – U PRAMENE PONÁVKY**
15.5.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **SLUNEČNICE - ZDRAVOTNÍ CVIČENÍ, MEDITACE**
22.5.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **SLUNEČNICE - ZDRAVOTNÍ CVIČENÍ, MEDITACE**
29.5.: Ing. Pavel Sedlák: **MINIKURS POČÍTAČŮ**

Pátky 17 – 19 hod.:

- 3.5.: **VESAK – UNITÁŘI PRO TIBET**
10.5.: Ing. Pavel Sedlák: **IARF – SVOBODNÉ NÁBOŽENSTVÍ DNEŠKU**
17.5.: Prof. Miroslava Paulíčková: **LIDSKÝ MOZEK A VÝVOJ ČLOVĚKA**
24.5.: Rev. Mgr. Luděk Pivoňka: **HROBKA JEŽÍŠOVY RODINY – NEČEKANÝ ARCHEOLOGICKÝ NÁLEZ**
31.5.: **PEGÁSEK –** autorský večer (téma jaro v srdci)

Děkujeme všem dárcům za finanční příspěvky na našich akcích.

Obec unitářů v Brně vydává měsíčník „Poutník“ obsahující původní články členů a přátel Unitárie, články z historie unitářství, poezii, aktuality i zábavu.

E-mailová adresa: unitaria.brno@seznam.cz. Viz též www.unitaria.cz.

Pokud si přejete tento program nebo časopis „Poutník“ dostávat e-mailem, sdělte vaši e-mailovou adresu v kanceláři Obce unitářů v Brně.

Redakční rada: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, Mgr. Daniel Novotný,
ing. Marie Vohlídalová, ing. Ivan Sommer